

КРАЄЗНАВСТВО НА ЖИТОМИРЩИНІ (НА ПРИКЛАДІ ПУЛИНСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ)

Фесюк Юлія Андріївна

студентка 3 курсу спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія)
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Власенко Руслана Петрівна

доцент кафедри екології та географії, кандидат біологічних наук, доцент.
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Постановка проблеми. В умовах глобалізації, краєзнавчі дослідження відіграють важливу роль у збереженні культурно-історичної спадщини. Особливо важливим є вивчення рідного краю для молодого покоління в рамках шкільної географічної освіти. Національна ідентичність та історична пам'ять народу закладаються саме через пізнання своєї малої батьківщини. Дослідження Житомирщини, зокрема Пулинської територіальної громади, має значний потенціал для розвитку краєзнавчої науки та освіти. Вагомий внесок у дослідження Житомирської області зробили Г. Мокрицький, М. Костриця, Н. Весельська, Г. Корбут, Т. Назаренко, Р. Власенко, Н. Романова та інші дослідники [1-4, 7].

Метою є дослідження краєзнавчої діяльності на Житомирщині, зокрема в Пулинській територіальній громаді та впровадження краєзнавчого принципу у шкільному курсі географії.

Короткий виклад матеріалу. Найхарактернішими рисами краєзнавства є різнобічність та багатогранність. Для детального вивчення свого краю, необхідний комплексний підхід, що включає різні методи краєзнавчих досліджень (Рис 1).

Рис. 1. Методи краєзнавчих досліджень

Під час вивчення краєзнавчої діяльності у Пулинській територіальній громаді, у складі Житомирської області, було застосовано такі методи досліджень: літературний, картографічний, статистичний, візуальний, анкетування, що дали можливість дослідити та проаналізувати краєзнавчу діяльність на Пулинщині [6].

Проаналізувавши літературні джерела, визначили що, громада створена у 2017 році. До її складу увійшли: селище міського типу Пулини (є центром громади) та 40 навколишніх сіл. Загальна площа становить 528,38 км², а чисельність населення на початок 2021 року складала 13640 осіб [5, 6].

Провідну роль у дослідженні Пулинщини відіграють освітні та культурні заклади – школи, бібліотеки, музеї а також, громадські організації. Зокрема, на базі Очеретянської (Рис. 2) та Івановицької шкіл функціонують історико-краєзнавчі музеї, де зібрані цінні експонати – археологічні артефакти, предмети побуту, документи, фотографії тощо. Давидюк Володимир Дмитрович - історик, краєзнавець, заслужений вчитель України. Є засновником краєзнавчого музейного комплексу Очеретянської загальноосвітньої школи I–II ступенів ім. К.М. Новрузалієва Червоноармійського району. Музей носить звання “Зразковий” і залишається популярним серед відвідувачів як в момент створення, так і в сьогодення. Володимир є автором таких праць: “Книга пам’яті району”, “Пам’ятки і пам’ятні місця Червоноармійщини”, “Сторінки історії Червоноармійщини”, стаття про село Очеретянка (2007) тощо.

Рис. 2. Вхід до історико-краєзнавчого музею на базі Очеретянської школи

Значний внесок у дослідження історії Пулинщини робить Грабовський Юрій – вчитель місцевого ліцею. Завдяки його зусиллям відновлюються призабуті сторінки історії краю, налагоджуються зв’язки з нащадками колишніх мешканців, а також з закордонними організаціями. Завдяки його діяльності протягом 2018 року громаду відвідало кілька іноземних делегацій, з метою відновлення своєї історії та вшанування пам’яті своїх предків, що проживали на території громади (Рис 3)

Рис 3. Фото з експедиції німецької делегації на території громади за участі Грабовського Юрія (з сайту <https://pulynska-gromada.gov.ua/>)

Свій вклад в дослідження громади, зокрема Довбишанського округу, що є частиною Пулинського району, робить Сологуб Олег. Його діяльність спрямована на дослідження життя етнічних груп, зокрема польського народу, що проживали на території громади в період Другої світової війни і до тепер. Співпрацюючи з закордонною пресою, брав участь у написанні статті для польського видання. (Рис 4)

Рис. 4. Стаття Олега Сологуба в закордонному журналі

Під час дослідження було виявлено, що до 2022 року на території громади проводило активну діяльність історико-патріотичне об'єднання «Пошук». Діяльність організації була спрямована на дослідження етнічних груп, аналіз території їх проживання в межах громади та області, виявлення поховань, ексгумація тіл та забезпечення їх повернення та поховання на своїй Батьківщині [5].

Проведено опитування серед здобувачів загальної середньої освіти 10 класу Мартинівського ліцею Пулинської територіальної громади про те, які форми та методи застосовуються у їхньому навчальному закладі (Табл. 1; Рис 6).

Табл. 1 Форми та методи вивчення краю, що застосовуються в Мартинівському ліцеї

Які форми і методи застосовують для вивчення краю у вашій школі	%
Екскурсії до краєзнавчого музею	40
Зустрічі з ветеранами війни	13
Тематичні походи	20
Робота з краєзнавчими текстами	27

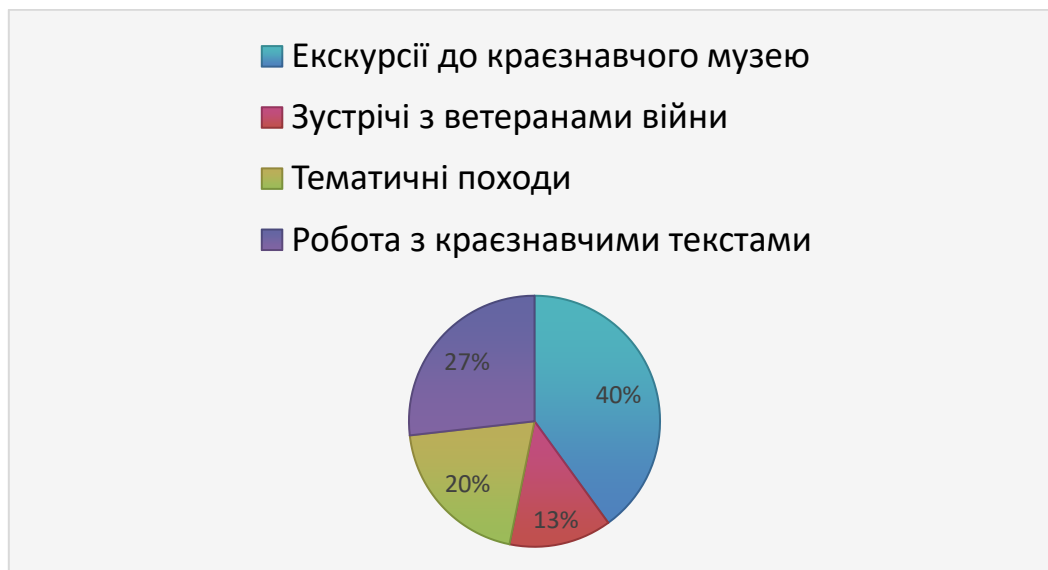

Рис. 6. Форми та методи вивчення краю, що застосовуються в Мартинівському ліцеї

Дані опитування свідчать про те, що найчастіше для вивчення краю в Мартинівському ліцеї, застосовують екскурсії до краєзнавчого музею, що складає 40 % відповідей респондентів та є однією з основних складових краєзнавчої діяльності, тому можемо стверджувати, що музейна педагогіка є ефективним засобом формування краєзнавчих компетентностей у здобувачів освіти та формують відповідальне ставлення до природи, культури та звичаїв свого рідного краю, елементи музейної педагогіки сприяють самореалізації кожної дитини, розкривають творчий потенціал, дають можливість відновити історію краю, ознайомитися з культурою, побутом, дізнатися про видатних людей своєї місцевості. Доведено, що освітнє середовище музеїв, що розміщені на території Пулинської громади створюють ідеальні умови для самовираження, творчого розвитку здобувачів освіти, а регіональний аспект - пружний засіб підвищення мотивації до навчання.

Краєзнавчий підхід має особливе значення в шкільній географічній освіті. Він допомагає учням співвідносити теоретичні знання з реальними об'єктами та явищами свого краю, активізує їхню пізнавальну діяльність. Навчальна програма з географії у 6-11 класах передбачає низку практичних робіт і досліджень краєзнавчого характеру – від спостережень до аналізу екологічних проблем і туристичного потенціалу регіону [4].

Розпочинаючи з 6 класу, краєзнавчий принцип є невід’ємною частиною вивчення географії. Використовуючи різні методи, вчителі здатні зацікавити учнів до подальшого вивчення географії та рідного краю. Вивчення свого краю, учні можуть розпочати з спостережень за навколишнім середовищем, проводячи описи за певним планом. Прикладом може бути заповнення календаря погоди на певний місяць. В подальших курсах, можна використовувати розробку проєктів, використовуючи краєзнавчі матеріали. Розподіл тем краєзнавчих досліджень може бути у вигляді Колеса фортуни у застосунку wordwall (Рис 5).

Рис. 5. Колесо фортуни. Розподіл тем для краєзнавчих досліджень

При вивченні географії у закладах загальної середньої освіти ефективними методами вивчення рідного краю, на нашу думку, є методи: візуальний, польові дослідження, анкетування та інші методи. Учні беруть участь у екскурсіях, походах, польових дослідженнях. Так, у Мартинівському ліцеї активно застосовують елементи музейної педагогіки, проводяться активно польові дослідження, впроваджується проєктна діяльність

Висновки. З’ясовано, що краєзнавча діяльність у Пулинській територіальній громаді є надзвичайно важливою для збереження та вивчення культурної спадщини, традицій та історії цієї території. Важливу роль на Житомирщині, зокрема у Пулинській територіальній громаді мають історико-краєзнавчі музеї, школи, а також громадські організації та навчальні заклади, що виконують важливу роль у формуванні краєзнавчої компетентності здобувачів загальної середньої освіти, що підтвержено опитуванням учнів Мартинівського ліцею. Такі краєзнавці як: Володимир Давидюк, Юрій Грабовський, Олег Сологуб та інші популяризують та заохочують молоде покоління до вивчення історії, культури та природи рідного краю. Використання різноманітних інноваційних методів дослідження відкриває територію громади у новому світлі для здобувачів загальної середньої освіти, заохочуючи їх до створення проєктів та екскурсійних маршрутів. Екскурсії, походи дають можливість учням зануритися в історію свого краю та відновити призабуті або невідомі сторінки з історії, географії, культури свого рідного краю - Пулинщини.

Список літератури

1. Антонова, О. Є., Власенко, Р. П., Костюк, В. С., Корінний, В. І. (2023) Використання елементів музейної педагогіки у краєзнавчій підготовці майбутнього вчителя географії. Вісник науки та освіти (8). С. 375-389.
2. Дамбовська С. М. Опорний конспект лекцій з курсу «Краєзнавство, країнознавство та географія туризму» для студентів всіх форм навчання напряму підготовки 242 «Туризм». Харків: НУЦЗУ, 2019 319 с.
3. Короленко Г. І. Краєзнавчий підхід у викладанні географії. URL: obolon9.ucoz.com/shkilne_zhittja/onlajn_konfer/3.pdf (дата звернення 09.02.2024).
4. Назаренко Т. Г. Інтегрований підхід у краєзнавчій діяльності при вивченні географії в школі. *Інтеграція фундаментальних та прикладних досліджень в географічній, екологічній та хімічній освіті* : зб. матеріалів ІХ Всеукраїнської наук.-практ. інтернет-конф., 23 листоп. 2023 р. . Візаві, м. Умань, Україна, pp. 211-215. URL: https://lib.iitta.gov.ua/738053/1/%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8_%D0%9D%D0%B0%D0%B7%D0%B0%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf (дата звернення: 16.05.2024)
5. Офіційний сайт Житомир Інфо., 09 травня 2024р., https://www.zhitomir.info/news_199969.html (дата звернення 09.05.2024).
6. Офіційний сайт Пулинської територіальної громади. URL: <https://pulynska-gromada.gov.ua/> (дата звернення 19.04.2024).
7. Романова Н. В., Власенко Р. П. Підвищення мотивації до навчальної діяльності засобами музейної педагогіки (на прикладі Меморіально-мінералогічного музею імені В. Г. Бондарчука в Денишівському ліцеї). Освіта. Інноватика. Практика. 2023. Вип. 11 (8). С. 58-66.